

RETSPOLITISK FORENING

HØRINGSSVAR

Til Justitsministeriet

Forslag til ændring af lov om tilhold, opholdsforbud og bortvisning (Forsøgsordning med elektronisk kontrol som supplement til opholdsforbud)

Modtaget ved høringsbrev af 20. november 2024 - med svarfrist 18. december 2024

Svar fremsendt pr. mail politikontoret@jm.dk med kopi til emva@jm.dk.

Sagsnr. 2024-02477.

Indledning

Vi anerkender behovet for at beskytte borgere mod chikane, stalking og partnervold. Dette er alvorlige samfundsproblemer, som kræver effektive løsninger. Vi finder dog, at det fremlagte forslag i sin nuværende form rejser alvorlige retssikkerhedsmæssige og menneskeretlige problemstillinger. Disse bør adresseres, inden lovforslaget fremsættes og vedtages.

Hovedkritikpunkter

1. Indgreb i privatlivet (EMRK artikel 8)

Elektronisk kontrol via GPS-udstyr udgør et betydeligt indgreb i den enkeltes ret til privatliv. Dette omfatter ikke blot overvågning af personens færden, men også potentiel adgang til og opbevaring af følsomme data.

Lovforslagets bemærkninger mangler en klar og konkret proportionalitetsvurdering. Selvom forslaget nævner erfaringer fra Norge, er der ikke tilstrækkelig dokumentation for, at de foreslåede foranstaltninger er nødvendige og proportionale i en dansk kontekst. Overvågning bør alene finde sted, hvis mindre indgribende midler ikke kan sikre opholdsforbuddet, hvilket skal fremgå eksplicit i lovens ordlyd.

2. Retsstatslige principper (EMRK artikel 6 og artikel 7)

Indførelse af elektronisk kontrol kan udfordre den grundlæggende retssikkerhed i samfundet. Det foreslåede påbud kan pålægges uden en forudgående domstolsprøvelse, hvilket strider mod princippet om, at alvorlige indgreb i borgeres frihed og privatliv skal kunne prøves retligt, før de iværksættes. Derudover kan overvågningen indebære risiko for misbrug af data og diskriminerende anvendelse, særligt i sager, hvor politiets ressourcer og subjektive

vurderinger kan spille en rolle. Højesteretsdom af 30. oktober 2024 (sag 35/2024) viser, at proportionalitet og en præcis geografisk afgrænsning af opholdsforbud er centrale hensyn i dansk ret. Elektronisk kontrol under de i forslaget angivne betingelser risikerer at svække dette fokus.

3. Proportionalitet og nødvendighed

Ifølge forarbejderne til lovforslaget skal elektronisk kontrol alene anvendes, hvor det vurderes påkrævet for at sikre overholdelse af opholdsforbud. Dette krav er dog ikke defineret tilstrækkeligt klart i lovteksten, hvilket giver politiet betydelig skønsmæssig magt.

Rigspolitiets evalueringer viser, at effekten af opholdsforbud varierer betydeligt afhængigt af det geografiske område og den pågældendes adfærd. At indføre en "omvendt fodlænke" risikerer at skabe en uensartet og muligvis uforholdsmæssig brug af magtmidler i praksis.

4. Manglende domstolsprøvelse og retsgarantier

Lovforslaget fastslår, at afgørelser om elektronisk kontrol træffes administrativt af politiet. Dette strider mod principperne i grundlovens § 63 og EMRK artikel 6, som sikrer borgernes ret til retfærdig og hurtig prøvelse af administrative afgørelser. Det er nødvendigt at sikre, at alle påbud om elektronisk kontrol underkastes en automatisk og uafhængig domstolsprøvelse inden iværksættelse.

5. Uklare regler for databehandling og retssikkerhed

Forslaget giver justitsministeren kompetence til at fastsætte regler om myndighedernes adgang til og behandling af data fra elektronisk kontrol. Dette skaber betydelig uklarhed om borgernes retssikkerhed, og hvordan misbrug af overvågningsdata kan undgås. Der mangler klare garantier for databeskyttelse i overensstemmelse med EU's databeskyttelsesforordning (GDPR).

Konklusion

Forslaget om elektronisk kontrol som supplement til opholdsforbud rejser alvorlige bekymringer for retssikkerheden og de grundlæggende rettigheder. Den elektroniske kontrol indebærer en konstant overvågning af borgeres bevægelser, hvilket er et betydeligt indgreb i retten til privatliv i henhold til EMRK artikel 8. Muligheden for fejlagtige registreringer fra GPS-teknologi – såsom falske alarmer og signaludfald – kan føre til uberettigede sanktioner, herunder frihedsberøvelse, og får en helt særlig dimension, når der i den foreslåede konstruktion samtidig vendes helt op og ned på grundprincipperne i straffesager dvs. uskyldsformodningen og tvivlsreglen.

Endvidere åbner lovforslaget op for en omfattende indsamling af følsomme data uden klare retningslinjer for beskyttelse og begrænsning af myndigheders adgang, hvilket øger risikoen for misbrug og lækage af private oplysninger. De geografiske områder, som opholdsforbuddet dækker, kan være urimeligt omfattende, og i nogle tilfælde gøre det praktisk umuligt for de berørte personer at udføre basale aktiviteter såsom arbejde, uddannelse eller at besøge nærmeste familie.

Det er desuden problematisk, at loven giver politiet vidtgående skønsmæssige beføjelser til at iværksætte elektronisk kontrol uden forudgående domstolsprøvelse, hvilket underminerer princippet om, at alvorlige indgreb i borgernes frihed skal godkendes af en uafhængig instans.

Synlige fodlænker kan føre til social stigmatisering og yderligere marginalisering, især for personer, der allerede er i en udsat position. Kombinationen af uforholdsmæssigt store sanktioner, som fængsel i op til to år for selv mindre overtrædelser, og manglen på retssikkerhedsgarantier, udgør en alvorlig risiko for, at borgernes rettigheder krænkes.

Endelig kan ordningen føre til diskrimination, hvor visse grupper – såsom etniske minoriteter eller socialt udsatte – rammes hårdere af systemet, samtidig med at politiet risikerer at blive overbelastet med overvågningsopgaver.

Disse problemer, kombineret med risikoen for, at teknologien svigter, gør det foreslåede system dybt problematisk i en retsstat og kræver en gennemgribende revurdering for at sikre, at de grundlæggende principper om proportionalitet, nødvendighed og retssikkerhed respekteres.

Retspolitisk Forening anbefaler, at lovforslaget revurderes og omformuleres med fokus på retssikkerhed og overholdelse af internationale menneskerettighedsstandarder som ovenfor angivet.

17. December 2024

Darjan Afandi

Medlem af RPFs høringspanel

Bjørn Elmquist

Medlem af RPFs høringspanel